

Prinsippprogram for Pedagogstudentene

2021–2024

Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet er en profesjonsorganisasjon for studenter som tar studier som kvalifiserer til å arbeide som pedagogisk personell i det norske utdanningssystemet.

Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet er en egen organisasjon for studentmedlemmene i Utdanningsforbundet, og utformer sin egen politikk i tråd med grunnleggende verdier i Utdanningsforbundet.

Pedagogstudentene er en partipolitisk uavhengig organisasjon som ivaretar og fremmer medlemmenes profesjonsfaglige interesser og studentrettigheter. Organisasjonen arbeider for kvalitet i lærer- og pedagogutdanningene slik at studentene blir rustet til å virke i og utvikle lærerprofesjonen.

Prinsippprogrammet er organisasjonens øverste styrende politiske dokument.

Innhold

Vårt verdigrunnlag.....	4
Felleskap, trygghet og demokrati.....	4
En felles profesjon	4
Mangfold og inkludering.....	5
Våre prinsipper.....	5
Med ansvar for barn og elever	5
Profesjonsnære utdanninger	5
Utdanning for alle	5
Gode rammevilkår og studentmedvirkning.....	6
Et blick for framtida	6
Vår politikk.....	7
1. Rammer for våre utdanninger	7
1.1 Lærerutdanninger på masternivå.....	7
1.2 Kvalitet og finansiering	8
1.3 Skikkethet	8
1.4 Internasjonalisering og studentmobilitet.....	9
1.5 Vurderingsformer	9
2. Våre utdanninger	9
2.1. Barnehagelærerutdanningen	9
2.2. Grunnskolelærerutdanningen 1.-7. trinn	10
2.3. Grunnskolelærerutdanningen 5.-10. trinn	11
2.4 Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1 - 13.....	11
2.5 Lektorutdanning 8.-13. trinn	12
2.6. Yrkesfaglærerutdanning	12
2.7. Praktisk-pedagogisk utdanning for allmennfag (PPU-A)	13
2.8 Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y)	13
2.9 Pedagogikk	14
2.10 Spesialpedagogikk	14
3. Innhold i våre utdanninger	14
3.1. Mangfold og inkludering	15
3.2. Bærekraft.....	15
3.3 Profesjonsfaglig digital kompetanse	15
4. Praksis	16
4.1. Rettigheter i praksis.....	16
4.2. Omfang av praksis	17

5. Opptak og rekruttering	17
6. Våre utdannere	18
7. Våre rettigheter som studenter	19
8. Profesjonsutvikling og overgang fra utdanning til profesjon	19
8.1. Veiledning for nyutdannede lærere	20

Vårt verdigrunnlag

Fellesskap, trygghet og demokrati

Lærerutdanningene skal være basert på demokrati, til det beste for fellesskapet. Utdanningene våre må utvikles til det beste for framtidens barn og elever. Denne utviklingen må skje gjennom demokratiske prosesser i samfunnet, med profesjonsfellesskapet og studentene selv som viktige stemmer.

Vi er framtidens profesjon av lærere og pedagoger, men er også dagens studenter. Våre medstudenter er våre kommende kollegaer. Vi har et felles ansvar for den profesjonelle og faglige utviklingen.

Vi skal hjelpe våre medlemmer til å håndtere de utfordringene de møter i studiene, og verne om og videreutvikle organisasjonsretten. Vi vil arbeide for at alle våre medlemmer skal ha gode studievilkår, og en trygg studenttilværelse.

Framtidens lærerprofesjon står sterkere sammen, og denne styrken kommer med å være organisert. Den globale fagbevegelsen styrkes også gjennom fellesskapet og vår solidaritet med andre organisasjoner.

En felles profesjon

Alle som utdanner seg til å bli lærere og pedagoger i barnehage, skole eller støttesystem blir en del av en felles profesjon. Å være en del av profesjonsfellesskapet innebærer et felles ansvar for framtida.

Det er verdifullt at det er ulike veier til profesjonen fordi det bidrar til å danne en felles profesjon med mangfoldige perspektiver. Utdanningene skal kvalifisere til arbeid med ulike aldersgrupper, trinn, samt fag og fagområder. Vår felles profesjon må bestå av ulike kompetanse som varierer i bredde og dybde.

Alle profesjonsutøvere skal ha kompetanse om relasjonen mellom mennesker, omsorg og danning, samt evne til å fremme både lek, læring og utvikling. Pedagogikk er nøkkelen for å oppnå dette og må derfor være kjernen i våre utdanninger.

Å være en del av profesjonen forutsetter at lærere og pedagoger handler etisk forsvarlig og tar ansvar for utvikling i tråd med lærerprofesjonens etiske plattform.

Mangfold og inkludering

Menneskeverdet er ukrenkelig, og menneskerettighetene danner grunnlaget for vår profesjonsutøvelse. Vi ønsker et samfunn preget av åpenhet, tillit og respekt for mangfold. Profesjonsetikk skal være grunnleggende i våre utdanninger. Utdanningene våre skal ruste oss til at vi gjennom vår profesjonsutøvelse skal kunne fremme inkludering og motvirke alle former for diskriminering. I tillegg til dette skal utdanningene gjøre studentene i stand til å reflektere kritisk og gjøre valg til det beste for barn og elever.

Våre prinsipper

Med ansvar for barn og elever

Prinsippet om barnets og elevens beste skal være grunnleggende i våre utdanninger, og dette er avgjørende når vi definerer utdanningens kvalitet. Utdanningene må utvikle og utfordre oss, slik at vi holder et høyt faglig nivå som gjør oss i stand til å oppfylle samfunnsmandatet. Derfor er rekruttering til våre utdanninger og selve læreryrket særdeles viktig. Det er til det beste for barn og elever at de møter kvalifiserte, kompetente og motiverte lærere og pedagoger.

Profesjonsnære utdanninger

Våre utdanninger skal være profesjonsnære. Dette betyr at praksis, pedagogikk og fagdidaktikk må bidra til å skape sammenheng mellom teori og praksis.

En forutsetning for profesjonsnære utdanninger er at våre lærerutdannere har tilknytning til lærerprofesjonen. Våre utdanninger må være forskningsbaserte, og studentene må gis kompetanse til å drive kritisk, profesjonsnært forsknings- og utviklingsarbeid gjennom hele utdanningen.

Utdanning for alle

Alle kvalifiserte søkere skal ha like muligheter til å søke seg til våre utdanninger. For å speile mangfoldet blant barn og elever må det finnes et mangfold blant lærere og rekrutteres deretter.

Våre utdanninger skal bidra til god samfunnsutvikling, og forutsigbare nasjonale rammer er en viktig faktor for å sikre likeverdige utdanningstilbud. Høyere utdanning skal være gratis.

Gode rammevilkår og studentmedvirkning

Gode rammevilkår og studentmedvirkning er avgjørende for kvaliteten i våre utdanninger. Studentene skal ha rett til å påvirke egen utdanning, gjennom å være representert i besluttede styre, råd og utvalg. Utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for studentpolitisk engasjement.

Det er fellesskapets ansvar å tilrettelegge for studentenes fysiske og psykiske helse, blant annet gjennom tilrettelegging av frivillig aktivitet ved siden av studiene. Et felles velferdstilbud og økonomiske støtteordninger er viktige for å skape forutsigbare og trygge rammer for studentene.

Et blikk for framtida

Barnehagen og skolen er avgjørende for utviklingen av samfunnet, og våre utdanninger må gi oss kompetanse som kan bidra til å møte utfordringene samfunnet står overfor i dag og vil møte i framtida.

Framtidas lærere og pedagoger må bli rustet til å møte morgendagens mangfoldige, globaliserte og digitaliserte samfunn. Vår utviklings- og omstillingskompetanse vil derfor være avgjørende. Som framtidens profesjonsutøvere må vi rustes til å kunne bidra til utdanning for bærekraftig utvikling.

Vår politikk

1. Rammer for våre utdanninger

- Som en del av en felles profesjon skal våre lærerutdanninger hete:
 - Lærerutdanning for barnehage.
 - Lærerutdanning for trinn 1-7.
 - Lærerutdanning for trinn 5-10.
 - Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 5–13.
 - Lærerutdanning for trinn 8-13.
 - Lærerutdanning for yrkesfag.
 - Praktisk pedagogisk lærerutdanning for allmennfag.
 - Praktisk pedagogisk lærerutdanning for yrkesfag.
 - Samisk lærerutdanning for barnehage.
 - Samisk lærerutdanning for trinn 1-7.
 - Samisk lærerutdanning for trinn 5-10.
- Våre lærerutdanninger skal være rammeplanstyrte med nasjonale retningslinjer som utdyper forskriften.
- Innhold i fag og kunnskapsområder skal ikke rammeplanfestes.
- Statlig styring skal ikke gå utover institusjonenes akademiske frihet og ansvar.
- Strukturendringer i universitets- og høyskolesektoren skal ikke gå på bekostning av verken utdanningskvalitet eller muligheten til å ta en lærerutdanning i hele landet.
- Forskrifter om rammeplan og nasjonale retningslinjer for de enkelte lærerutdanningene skal legge til rette for nasjonal og internasjonal mobilitet.
- Praksis, undervisning, eksamen og obligatoriske deler av studiet skal ikke gå på bekostning av hverandre.
- Dimensjoneringen og organiseringen av høyere utdanning skal gjenspeile behovet for rekruttering av lærere innenfor ulike fag og fagområder i hele landet.

1.1 Lærerutdanninger på masternivå

- Lærerutdanninger på masternivå skal gi studentene profesjonsnær forskningskompetanse.
- Gjennom lærerutdanninger på masternivå skal studentene få muligheten til å
 - forske på egen profesjon
 - gjennomføre masterprosjekter i samarbeid med praksisfeltet
 - bidra til relevant kunnskaps- og profesjonsutvikling i barnehagen og skolen

Prinsippprogram 2021–2024

- Masterstudentene skal ha muligheten til å knytte seg til forskningsmiljøer.
- Lærerutdanninger på masternivå skal gi mulighet for å gjennomføre praktiske masterprosjekter.
- En masteroppgave skal minimum utgjøre 30 studiepoeng.
- Det skal være stor variasjon i fag og fagområder for masterprogram.
- Masterprogrammene skal speile samfunnets behov for ny kunnskap.

1.2 Kvalitet og finansiering

- Utdanningsinstitusjonene skal drive med kontinuerlig kvalitetsutvikling av studiene, der studentmedvirkning skal sikres i alle ledd.
- Studentantallet på et utdanningsprogram skal til enhver tid være forsvarlig og ikke gå på bekostning av kvaliteten på studiet.
- Våre utdanninger skal benytte seg av varierte undervisningsformer.
- Kvalitet i lærerutdanningene krever finansiering som gjør det mulig å ha nødvendig utstyr, en bred fagportefølje, veiledet obligatorisk praksis, profesjonsnærhet og forsknings- og utviklingsarbeid på høyt nivå.
- Alle lærerutdanningene skal finansieres etter kostnadskategori C eller høyere, eller tilsvarende dersom dagens finansieringssystem endres.
- Finansieringsordningen i høyere utdanning skal i størst mulig grad være basisfinansiert.
- Finansieringsordningen skal ikke baseres på uteksaminering.

1.3 Skikkethet

- Alle våre lærerutdanninger skal praktisere en grundig og gjennomgående skikkethetsvurdering av studenter, der alle parter i utdanningen skal delta.
- Skikkethet skal vurderes etter Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning.
- Studentene, lærerutdannere og praksislærere skal sikres kunnskap om skikkethetsvurdering gjennom hele studieløpet.
- Det skal fokuseres på studentenes medvirkning og krav i prosessen.
- Det skal være mulig å levere tvilmeldinger anonymt, så fremt skikkethetsansvarlig kjenner melderens identitet. Dersom saken går til nemnd, opphører melderens mulighet til å være anonym.
- Utdanningsinstitusjonene skal sikre stabile og effektive rutiner for løpende og særskilt skikkethetsvurdering av studentene.
- Løpende skikkethetsvurdering skal inneholde minst én utviklingssamtale i hvert studieår. Samtalen skal inkludere en faglærer med god kjennskap til studenten og erfaring fra relevant profesjon.

Prinsippprogram 2021–2024

- Institusjonene skal kompenseres for utgifter i forbindelse med særskilte skikkethetsaker.
- Utdanningsinstitusjonenes tilskudd skal ikke være en faktor inn i vurderingen av skikkethet.
- Melding om manglende skikkethet må vurderes og behandles av institusjonen på en verdig måte.
- Utdanningsinstitusjonene skal følge samme retningslinjer for skikkethetsvurdering av studenter.

1.4 Internasjonalisering og studentmobilitet

- Det skal legges til rette for internasjonal utveksling og samarbeid.
- Utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for studentmobilitet innenfor gjeldende nasjonale rammer.
- Det skal arbeides for nasjonalt og regionalt samarbeid, samt samarbeid på utdanningsinstitusjonene, som sikrer gode overgangsmuligheter for studentene slik at faglig bredde blir ivaretatt.
- Det skal finnes reelle muligheter for utveksling på alle våre lærerutdanninger.
- Våre lærerutdanninger skal gi mulighet for kortere utvekslingsopphold på ned til én uke, og opp til flere uker og flere måneder.
- Det skal være klare rammer for godkjenning av oppholdet tilknyttet faglig utbytte, og praksis skal være veiledet og vurdert.

1.5 Vurderingsformer

- All vurdering av studentene skal foretas ut fra institusjonelle og nasjonale styringsdokumenter for utdanningen.
- All vurdering skal være rettferdig for hver enkelt student, uavhengig av andre studenters prestasjoner.
- Eksamens- og vurderingsformer skal reflektere utdanningens læringsutbyttebeskrivelser, undervisningens innhold og de skal være profesjonsnære, varierte og forskningsbaserte.
- Det skal benyttes både intern og ekstern sensor ved eksamen.
- Det skal være et nasjonalt system for ekstern sensurering ved eksamen.

2. Våre utdanninger

2.1. Barnehagelærerutdanningen

- For opptak til barnehagelærerutdanning kreves 40 skolepoeng.

Prinsippprogram 2021–2024

- Det skal være mulig med opptak til barnehagelærerutdanningen for personer over 23 år med realkompetanse som består av relevant fagbrev, 40 skolepoeng fra VG2 og minst fem års relevant erfaring.
- Barnehagelærerutdanningen skal kvalifisere til arbeid i barnehagen.
- Barnehagelærerutdanningen skal være på bachelornivå.
- Det bør piloteres en barnehagelærerutdanning på masternivå som på sikt erstatter barnehagelærerutdanning på bachelornivå.
- Det skal være et bredt mastertilbud på barnehagelærerutdanningen som kvalifiserer til, og er relevant for, arbeid i barnehagen.
- Det er et mål at flere barnehagelærere tar mastergrad og det skal være et krav for styrer og pedagogisk leder.
- Barnehagelærere med videreutdanning eller masterkompetanse må kompenseres for økt kompetanse, slik som i skolesektoren.
- Pedagogikk skal være et eget fag og studiepoengfestet, samtidig som barnehagepedagogiske perspektiver ivaretas i kunnskapsområdene.
- Pedagogisk ledelse skal vektlegges gjennom hele utdanningen.
- Forsknings- og utviklingsarbeid i barnehagelærerutdanningen skal være forankret i et av kunnskapsområdene eller fordypningen, og være tilknyttet praksisfeltet.

2.2. Grunnskolelærerutdanningen 1.-7. trinn

- For opptak til grunnskolelærerutdanning 1-7 kreves 40 skolepoeng.
 - Det skal være mulig med opptak til grunnskolelærerutdanning 1-7 for personer over 23 år med realkompetanse som består av relevant fagbrev, 40 skolepoeng fra VG2 og minst fem års relevant erfaring.
- Grunnskolelærerutdanning 1-7 skal kvalifisere for arbeid i grunnskolen for 1. – 7. trinn. Dette inkluderer voksenopplæring på tilsvarende nivå.
- Grunnskolelærerutdanning 1-7 skal være en integrert master.
- Utdanningen skal vektlegge faglig bredde som tilsvarer minimum fire fag, med mulighet for å ta emner på færre enn 30 studiepoeng eller tverrfaglige emner.
- Det skal være mulig å opparbeide seg faglig dybde gjennom fordypning i minst ett av de fire fagene.
- Begynneropplæring og tilpasset opplæring skal vektlegges i løpet av utdanningen.
- Utdanningen skal gi kompetanse om lek, både dens egenverdi og som pedagogisk verktøy. De pedagogiske emnene har et særskilt ansvar.
- Utdanningen skal gi kompetanse om praktiske og estetiske læringsprosesser. Dette må inngå i de didaktiske perspektivene som gis gjennom utdanningen.
- Utdanningen skal legge til rette for å tilby de undervisningsfagene som studentene ønsker, både når det kommer til masterfag og andre fag. I tillegg

Prinsippprogram 2021–2024

skal utdanningsinstitusjonene strekke seg langt for å tilby fag hvor det er stor kompetansemangel, selv om det er få studenter som ønsker faget.

2.3. Grunnskolelærerutdanningen 5.-10. trinn

- For opptak til grunnskolelærerutdanning 5-10 kreves 40 skolepoeng.
 - Det skal være mulig med opptak til grunnskolelærerutdanning 5-10 for personer over 23 år med realkompetanse som består av relevant fagbrev, 40 skolepoeng fra VG2 og minst fem års relevant erfaring.
- Grunnskolelærerutdanning 5-10 skal kvalifisere for arbeid i grunnskolen fra 5. til 10. trinn. Dette inkluderer voksenopplæring på tilsvarende nivå.
- Grunnskolelærerutdanning 5-10 skal være en integrert master.
- Utdanningen skal vektlegge faglig dybde gjennom minst to undervisningsfag på minst 60 studiepoeng.
- Det skal være mulig å opparbeide seg faglig bredde gjennom å velge maksimum to andre undervisningsfag på 30 studiepoeng.
- Det skal finnes brede muligheter til å få undervisningskompetanse i fremmedspråk, praktiske og estetiske fag, og skolens valgfag.
- Tilpasset opplæring skal vektlegges i løpet av utdanningen.
- Utdanningen skal gi kompetanse om lek, både dens egenverdi og som pedagogisk verktøy. De pedagogiske emnene har særskilt ansvar.
- Utdanningen skal gi kompetanse om praktiske og estetiske læringsprosesser. Dette må inngå i de didaktiske perspektivene som gis gjennom utdanningen.
- Utdanningen skal legge til rette for å tilby de undervisningsfagene som studentene ønsker, både når det kommer til masterfag og andre fag. I tillegg skal utdanningsinstitusjonene strekke seg langt for å tilby fag hvor det er stor kompetansemangel, selv om det er få studenter som ønsker faget.

2.4 Lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1 - 13

- For opptak til lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1-13 kreves 40 skolepoeng.
 - Det skal være mulig med opptak til lærerutdanning i praktiske og estetiske fag for trinn 1.-13 for personer over 23 år med realkompetanse som består av relevant fagbrev, 40 skolepoeng fra VG2 og minst fem års relevant erfaring.
- Søkere må kunne vise til bakgrunnskunnskap i masterfaget gjennom opptaksprøver.
- Lærerutdanning i praktisk estetiske fag for trinn 1 – 13 skal kvalifisere for arbeid i kulturskole og undervisning fra 5. – 13. trinn.
- Lærerutdanning i praktisk estetiske fag for trinn 1 -13 skal være en integrert lærerutdanning på masternivå.

Prinsippprogram 2021–2024

- Utdanningen skal gi kompetanse om lek, både dens egenverdi og som pedagogisk verktøy. De pedagogiske emnene har særskilt ansvar.
- Det skal være minst 100 dager praksis i skolen, fordelt jevnt over mellomtrinn, ungdomstrinn og videregående opplæring.
- Det skal være minst 40 dager praksis utenom grunnskole og videregående opplæring.

2.5 Lektorutdanning 8.-13. trinn

- For opptak til lektorutdanning 8 – 13 kreves 40 skolepoeng.
 - For lektorutdanning i realfag der det kreves spesiell studiekompetanse skal det ikke kreves mer enn R1 og ett realfag.
- Lektorutdanning 8-13 skal kvalifisere for arbeid på 8. til 13. trinn. Dette inkluderer voksenopplæring på tilsvarende nivå.
- Lektorutdanning 8 – 13 skal være en integrert lærerutdanning på masternivå.
- Ut ifra de fagene som tilbys på institusjonene skal det legges til rette for fritt valg av fagkombinasjoner. Alle disiplin-fag som tilbys skal også ha tilhørende fagdidaktikk.
- Utdanningsinstitusjonene skal inkludere både yrkesfaglige og studiespesialiserende perspektiver i utdanningen.
- Dersom studenter ved lektorutdanning 8-13 skal skrive masteroppgaver i disiplin-fag skal disse være profesjonsnære.
- Det skal være mulig å skrive masteroppgave innenfor pedagogikk.
- Det skal være mulig å velge pedagogikk som eget studieprogram, der spesialpedagogikk også skal inkluderes.
- Utdanningen skal organiseres slik at undervisning, eksamen, arbeidskrav og praksis ikke går på bekostning av hverandre.
- Det skal finnes brede muligheter til å få undervisningskompetanse i skolens valgfag og programfag.
- Profesjonsfagene må være praksisnære gjennomgående i lektorutdanning 8-13.
- Før første praksisperiode skal studenter ved lektorutdanning 8. – 13. trinn ha påbegynt sine obligatoriske emner i pedagogikk.

2.6. Yrkesfaglærerutdanning

- Ved opptak til yrkesfaglærerutdanning skal følgende krav gjelde:
 - Fag-/svennebrev eller annen fullført og bestått treårig yrkesopplæring på videregående nivå innen det aktuelle yrkesområdet og minimum to års relevant yrkespraksis etter avsluttet fagutdanning og generell studiekompetanse eller godkjent realkompetanse.

Prinsippprogram 2021–2024

- Yrkesfaglærerutdanningen skal kvalifisere til undervisning i yrkesfagene fra 8. – 13. trinn.
- Yrkesfaglærerutdanningen skal være en bachelorutdanning.
- Det skal finnes et bredt tilbud av yrkesfaglærerutdanninger.
- Tilpasset opplæring skal vektlegges i løpet av utdanningen.
- Det skal være et bredt tilbud av masterprogram, både innenfor yrkesfag og yrkesfagsdidaktikk.
- Det skal gis mulighet til å skrive en praktisk bacheloroppgave.
- Praksisstudiet skal inneholde både yrkespraksis og praksis i skole.

2.7. Praktisk-pedagogisk utdanning for allmennfag (PPU-A)

- Ved opptak til PPU-A skal følgende krav gjelde:
 - Mastergrad som inneholder minst ett undervisningsfag på 60 studiepoeng.
 - En bachelorgrad i utøvende eller skapende kunstfag i finansieringskategori A eller B, med minimum 180 studiepoeng i kunstfaget.
 - For studenter med bachelorgrad som gir undervisningsfag i skolen, kan de tas opp til en treårig masterutdanning der PPU-A er integrert.
- PPU-A skal minst tilsvare 90 studiepoeng.
- For treårig masterutdanning der PPU-A er integrert skal det gis rom for å opparbeide seg et ekstra undervisningsfag på 60 studiepoeng.
- Utdanningen skal kvalifisere til arbeid på 8. til 13. trinn.
- Det bør utvikles en egen praktisk-pedagogisk lærerutdanning eller et tilsvarende løp, som kvalifiserer til arbeid på 1. til 7. trinn.
- Utdanningsinstitusjonene skal inkludere både yrkesfaglige og studiespesialiserende perspektiver i utdanningen.

2.8 Praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y)

- Ved opptak til PPU-Y skal følgende krav gjelde:
 - Fullført 3-årig relevant profesjonsrettet bachelorgrad og minimum to års yrkespraksis.
 - Fag-/svennebrev eller annen fullført treårig yrkesutdanning på videregående nivå, generell studiekompetanse, 2 års relevant yrkesteoretisk utdanning utover videregående opplæringsnivå og fire års yrkespraksis.
- PPU-Y kvalifiserer til arbeid på 8. til 13. trinn.
- Praksisorganiseringen skal sikre at studentene møter varierte praksisformer i

Prinsippprogram 2021–2024

- løpet av studiet, rettet mot både ungdomstrinnet og videregående opplæring, inkludert lærebedrifter.
- Tilpasset opplæring skal vektlegges i løpet av utdanningen.
- Praksisstudiet skal inneholde både yrkespraksis og praksis i skole.

2.9 Pedagogikk

- Utdanningen skal legge til rette for at bacheloroppgavene kan rettes inn mot barnehage, skole eller støttesystem.
- Studentene skal ha mulighet for å ha praksis i barnehage, skole og støttesystem.
- Studentene skal få informasjon om mulige yrkesveier tidlig i utdanningsløpet.
- Det bør være et bredt tilbud av masterutdanninger rettet mot barnehage, skole og støttesystem.

2.10 Spesialpedagogikk

- Utdanningen skal ha fokus på å forebygge, redusere og avhjelpe utfordringer og vansker barn og unge står overfor.
- Praksis skal være fordelt over alle studieår i bachelorutdanningen.
- Studentene skal ha mulighet for å ha praksis i barnehage, skole og støttesystem.
- Det bør være et bredt tilbud av masterutdanninger rettet mot barnehage, skole og støttesystem.

3. Innhold i våre utdanninger

- Utdanningene skal holde et høyt faglig nivå. Det skal derfor stilles tydelige krav og forventninger til studentene og fagmiljøene ved utdanningsinstitusjonene.
- Alle lærerstudenter skal ha god kunnskap om praksisnær vitenskapsteori og metode.
- Alle lærerutdanningene skal fokusere på tverrfaglighet som er tilpasset aldersgruppen utdanningene er rettet mot.
- Utdanningsinstitusjonene skal legge til rette for tverrprofesjonelt samarbeid mellom lærerutdanninger og andre relevante aktører innen barnehage, skole og støttesystem.
- Studentene skal sikres relevant handlingskompetanse i førstehjelp før første praksisperiode og kontinuerlig gjennom studiet.
- Alle lærerutdanninger skal fremme kompetanse i nynorsk.

3.1. Mangfold og inkludering

- Normkritiske perspektiver skal innarbeides i alle våre lærerutdanninger.
- Utdanningene skal legge til rette for at studentene utvikler en kritisk mangfoldskompetanse med perspektiver som bidrar til inkludering, likebehandling og antidiskriminerende arbeid.
- Våre lærerutdanninger skal gi studentene kunnskap om fysisk funksjonsnedsettelse, psykisk utviklingshemming og hvilke muligheter som eksisterer for tilrettelegging og tilpasninger.
- Våre lærerutdanninger skal gi studentene kunnskap om ulike typer lærevansker og andre behov for tilpasninger.
- Våre lærerutdanninger skal gi studentene kompetanse om barn og unge i vanskelige livssituasjoner, gjøre oss i stand til å kunne iverksette nødvendige tiltak etter gjeldende lovverk, samt etablere samarbeid med relevante faginstanser.
- Våre lærerutdanninger skal gi studentene kompetanse til å møte, og tilrettelegge for, barn og elever med fler- eller minoritetsspråklig og kulturell bakgrunn.
- Våre lærerutdanninger skal gi studentene kompetanse til å møte og tilrettelegge for kjønns- og seksualitetsmangfold blant barn og elever i barnehage og skole.

3.2. Bærekraft

- Utdanning for bærekraftig utvikling skal stå sentralt i våre lærerutdanninger.
- Gjennom våre lærerutdanninger skal studentene få kompetanse om bærekraftsmålene.
- Institusjonene skal oppfordre til og tilrettelegge for at studenter og ansatte velger klimavennlig transport når de reiser på praksis og utveksling.
- Universiteter og høyskoler som tilbyr våre utdanninger skal etterstrebe et mindet klimaavtrykk ved innkjøp, reise og drift, med et mål om klimanøytralitet.

3.3 Profesjonsfaglig digital kompetanse

- Våre lærerutdanninger skal sikre at vi får tilegnet oss profesjonsfaglig digital kompetanse som ruster oss til å utøve vår profesjon i et digitalt samfunn. Dette innebærer:
 - Kunnskap om digitale læringsprosesser.
 - Kritisk brukerkompetanse.
 - Kunnskap om barn og elevers digitale utvikling og dannelse.
 - Ferdigheter i bruk av profesjonsrettede digitale verktøy.

4. Praksis

- Universiteter og høyskoler har, sammen med skole- og/eller barnehageeier, et felles ansvar for den forskriftsfestede obligatoriske praksisen i lærerutdanningene.
- Studenter, utdanningsinstitusjon og praksissted skal samarbeide om å knytte teori, praksis og yrkeshverdag sammen, både før, under og etter hver praksisperiode.
- Utdanningsinstitusjonene skal, sammen med skole og barnehageeier, legge til rette for en løpende og helhetlig vurdering av praksis, praksislærer og -veileder.
- Med unntak av skoleovertagelse skal det i en praksisperiode ikke kunne kreves at studenten underviser i andre fag enn de en opparbeider seg undervisningskompetanse i. Studenter som tar lærerutdanning rettet mot barnehage eller skole skal sikres praksis tilknyttet de ulike alderstrinn og - grupper de skal arbeide med.
- Minst ti av praksisdagene i lærerutdanningene skal være rettet mot overganger som er relevant for utdanningen.
- Med unntak av utvekslingspraksis skal all praksis i barnehage eller skole foregå på en partnerskapsbarnehage- eller skole.
- Institusjonene skal tilby studentene praksis i nærheten av studie- eller bosted, med unntak av praksis i utlandet og distriktpraksis.
- Det skal være mulig å søke om å ta deler av praksis i utlandet.
- Praksisplaner og vurderingskriterier skal utarbeides i dialog mellom universitet eller høyskole, lærerutdannere, studenter og praksislærere.
- Lærerutdannere fra utdanningsinstitusjonene skal i løpet av hver praksisperiode besøke praksisstedet, for å observere og veilede hver enkelt student.
- En praksisgruppes størrelse skal ikke være til hinder for studentenes læringsutbytte.
- Studentene bør gjennom lærerutdanningene ha praksis fordelt gjennom hele skole- eller barnehageåret, slik at de får erfaringer med representative og relevante aktiviteter, fra oppstart og planlegging av året, til vurdering og avslutning av året.
- Gjennom lærerutdanningen skal hovedvekten av praksis ikke bestå av observasjon.

4.1. Rettigheter i praksis

- Studenter skal ikke bli økonomisk belastet ved reiser og andre aktiviteter knyttet til praksis.

Prinsippprogram 2021–2024

- Ved behov for midlertidig bosted under praksis, skal studiestedet bidra til tilrettelegging av dette gjennom partnerskapsavtaler med utleiere.
- Studentene skal gjennom tydelige vurderingskriterier veiledes og gis vurdering før, under og etter praksis.
- Studentene har rett til å evaluere praksisveileder, praksislærer og praksissted skriftlig. Det skal være mulig å gjøre denne evalueringen anonymt.
- Studentene har rett til å søke praksis andre steder enn ved institusjonens praksisplasser.
- Dersom studentene selv velger å søke om praksis andre steder enn ved institusjonens praksisplasser, kan utdanningsinstitusjonen kreve at studentene dekker økonomiske utgifter tilknyttet bosted og reiser til og fra praksisplass, med unntak av studenter som har særskilte behov for tilrettelegging ved praksis, utenlandspraksis, samt nettbaserte og samlingsbaserte lærerutdanninger.
- Ved fravær har studenten rett til å ta igjen inntil 10 prosent av praksis.
- Studenter skal ikke brukes som vikar eller assistent på praksisstedet i løpet av praksis.
- Studentene skal ha rett til å bli behandlet som en kollega, dette innebærer at studentene skal behandles som likeverdige og med respekt på praksisstedet.

4.2. Omfang av praksis

- Praksis i lærerutdanningene skal omfatte minimum 140 dager.
- De enkelte praksisperiodene skal være av en lengde som sikrer at studentene får gjennomført oppgaver knyttet til yrkeshverdagen.
- De femårige lærerutdanningene skal ha praksis de fire første årene i studiet og de treårige lærerutdanningene skal ha praksis alle tre årene.
- Praksis på eget arbeidssted skal unngås, med mindre det ikke finnes andre mulige alternativer.

5. Opptak og rekruttering

- Rekruttering til læreryrket må handle om følgende:
 - Nasjonal rekrutteringsstrategi og opptakskrav.
 - Tett oppfølging av studenter gjennom studiet, for å sikre at flest mulig fullfører.
 - En god overgang til yrket, som blant annet sikrer veiledning for alle nyutdannede og nytilsatte.
 - Gode lønns- og arbeidsvilkår, som sikrer at lærere blir i barnehagen, skolen eller støttesystemet.
- Stipendordninger kan brukes for å stimulere flere til å søke lærerutdanning.

Prinsippprogram 2021–2024

- Det skal iverksettes målrettet rekruttering der en lærerutdanning har moderat ubalanse mellom kjønn.
- Kjønnspoeng kan benyttes ved opptak til lærerutdanningene ved kritisk ubalanse mellom kjønnene, dette gjelder hovedsakelig menn og ikke-binære kjønn for å skape mangfold i skolen og barnehagen.
- Yrket vi utdanner oss til skal ha lønnsvilkår basert på utdanningsgrad som gjør det attraktivt.
- Det må være samsvar mellom kompetansekravene for tilsetning i barnehage og skole, og kompetansen utdanningene våre gir.
- Yrket vi utdanner oss til skal ha arbeidsvilkår som gjør det mulig å utføre yrket på en god måte.
- Utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for at studenter som har falt ut av normal studieprogresjon eller ikke fullført lærerutdanning etter eldre rammeplaner, får ta fagene de mangler for å få fullført lærerutdanningene sine.
- Politiattest skal kreves ved opptak til våre utdanninger og fornyes hvert tredje år.

6. Våre utdannere

- Lærerutdannere ved høgskoler og universiteter skal generelt ha relevant mastergrad eller høyere, samt høgskole- eller universitetspedagogikk.
- Det skal finnes utdanningstilbud og karriereveier som kvalifiserer til å bli lærerutdanner.
- Lærerutdannere i profesjonsrettede fag skal ha tilhørighet til samme profesjon som de utdanner studenter til, og skal ha minst tre års relevant arbeidserfaring.
- Våre lærerutdannes krav til forskning skal ikke gå utover undervisning og annet studentrelatert arbeid.
- Lærerutdannere skal ha profesjonsfaglig digital kompetanse.
- Det skal være mulig med pedagogisk merittering.
- Lærerutdannere skal holdes oppdatert i feltet ved hospitering i barnehage eller skole minimum hvert tredje år.
- Det skal legges til rette for å arbeide som lærerutdanner og samtidig forfølge en forskerkarriere.
- Det skal arbeides for at flere lærerutdannere kan kombinere stillingen med arbeid i barnehage eller skole og lærerutdanning.
- Det skal satses på bruk av offentlig sektor- PhD og nærings-PhD for barnehage og skole.
- Praksislærere skal ha minimum tre års arbeidserfaring fra profesjonsfeltet og inneha minimum 30 studiepoeng formell veiledningskompetanse.

- Praksislærere skal velges i samarbeid mellom rektor eller styrer og utdanningsinstitusjonen.
- Praksislærere skal ha mulighet for hospitering på utdanningsinstitusjonene.
- Praksislærere og veiledere for lærerstudenter må igjennom en skikkethetsvurdering, hvor de blir vurdert etter å være kompetente til å behandle og veilede studenter som likeverdige på en gjensidig respektfull måte.

7. Våre rettigheter som studenter

- Studiefinansieringen skal gjøre det mulig å være heltidsstudent, med mulighet for differensiering ved særskilt behov.
- Utdanningsinstitusjonene skal sørge for universell utforming, slik at alle studenter er inkludert og at funksjonsvariasjoner ikke leder til ekskludering.
- Ved bruk av obligatorisk studentdeltakelse skal det være mulighet for gyldig fravær.
- Ved gyldig fravær skal studentene gis mulighet til å oppfylle nødvendige krav for å gå opp til eksamen.
- Studentene har rett til å vurdere alle deler av utdanningen.
- Studentene skal ha klagerett ved formelle feil og ved vurdering.
- Studentene skal ha rett til å få begrunnelse ved alle eksamener og arbeidskrav.
- Alle studenter skal ha rett til å fullføre sin utdanning på det studiestedet de er tatt opp.

8. Profesjonsutvikling og overgang fra utdanning til profesjon

- Studenter skal få nødvendig kompetanse om arbeidstakerrettigheter og rettigheter ved jobbsøkningsprosesser.
- Lønn skal kunne brukes som rekrutteringstiltak ved nytilsetting.
- Lærere regnes som nyutdannede i fire år etter endt utdanning.
- Nyutdannede lærere i barnehage og skole skal ha minimum 20 prosent redusert leseplikt eller økt plantid.
- Arbeidsgiver skal ha et spesielt ansvar for å ivareta og tilrettelegge for å gi en god og trygg overgang fra utdanning til yrket gjennom blant annet:
 - Forutsigbare arbeidsplaner for den nyutdannede.
 - At den nyutdannede får mulighet til å undervise på det nivå og i de fag den er kvalifisert til.
 - At den nyutdannede får rom til å danne tett samarbeid med sine kollegaer og ledere.

Prinsippprogram 2021–2024

- At den nyutdannede får den veiledningen den har krav på
- For å kunne kalle seg lærer skal man ha formell lærerutdanning.
- Alle deler av profesjonen skal delta i forsknings- og utviklingsprosjekter, og ny kunnskap skal tilbakeføres til praksisfeltet.

8.1. Veiledning for nyutdannede lærere

- Alle nyutdannede lærere i barnehage og skole skal ha rett og plikt til systematisk veiledning, som skal legge grunnlag for senere yrkesutøvelse og profesjonell utvikling.
- Veiledningsordning for nyutdannede og nytilsatte lærere i barnehage og skole skal være en forskriftsfestet og tariffestet ordning med fullfinansiering.
- Nasjonale prinsipper og forpliktelser for veiledning av nyutdannede lærere i barnehage og skole skal videreutvikles til det beste for den nyutdannede.
- Nasjonale føringer skal sikre et minimum av timer øremerket til veiledning.
- Veileder skal ha formell veiledningskompetanse på minimum 30 studiepoeng, faglig kompetanse og minst tre års erfaring som lærer.
- Veileder skal ha avsatt tid og lønnsmessig kompensasjon for arbeid med veiledning av nyutdannede.
- Det skal avsettes tid til veiledning for den nyutdannede, og deler av denne tiden kan hentes fra redusert leseplikt eller økt plantid.
- Veiledning skal foregå jevnlig, minimum to ganger per måned.
- Den nyutdannede skal ha en kombinasjon av individuell veiledning og gruppeveiledning.
- Veileder skal ikke ha vurderingsansvar overfor den nyutdannede.
- Tematikken på veiledningen skal bestemmes ut fra den nyutdannedes behov, og den nyutdannede skal være delaktig i tematiseringen.

Styringsdokument

Prinsippprogram 2021–2024

Vedtatt: Landsmøtet 2021